

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 65/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokatus s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 13Cbi/3/2009 z 19. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným uznesením všeobecného súdu o výške trov konania. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a predložených dôkazov vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ sa ako žalobca v súdnom konaní domáhal podľa § 78 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) vylúčenia majetku zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu. Žalovaným bol správca konkurznej podstaty.

4. Sťažovateľ podaním z 27. apríla 2023 zobral žalobu v celom rozsahu späť. Uznesením z 10. mája 2023 súd konanie zastavil a žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu vyčíslil trovy konania podľa § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 7 107,05 eur.

6. Uznesením súdu vydaným vyššou súdnou úradníčkou 3. júla 2023 bola žalovanému uložená povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia 1 094,03 eur. Podľa odôvodnenia uznesenia vzhľadom na to, že predmetom konania je vylúčenie nehnuteľnosti (garáže) zo súpisu konkurznej podstaty, súd pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny postupoval podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, a nie z hodnoty nehnuteľnosti podľa § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 2 vyhlášky. V tejto súvislosti súd odkázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019.

7. Proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol sudca okresného súdu napadnutým uznesením z 19. septembra 2023 tak, že sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

8. Okresný súd v uznesení uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky už v uznesení sp. zn. 3Obo/262/2007 z 28. októbra 2008 dospel k záveru, že konanie o vylučovacej žalobe treba z hľadiska určenia tarifnej odmeny za úkon právnej služby považovať za také konanie, ktorého hodnotu nemožno vyjadriť v peniazoch, preto úspešnému účastníkovi patrí náhrada trov konania ako v určovacom spore s neoceniteľnou hodnotou veci. K rovnakému záveru dospel najvyšší súd aj v uznesení sp. zn. 4Obdo/2/2020 z 30. novembra 2020. Taktiež poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019, z ktorého súd vychádzal v rozhodnutí o výške náhrady trov konania. Uviedol, že rozhodnutia ústavného súdu, na ktoré sťažovateľ poukázal v sťažnosti v rámci svojej argumentácie, sa netýkali priamo konania o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty, teda závery v nich uvedené nemožno na preskúmanú vec vzťahovať. Rovnako rozhodnutia všeobecných súdov, na ktoré sťažovateľ poukázal, boli vydané ešte pred týmto uznesením ústavného súdu. Pokiaľ sťažovateľ namietal prekvapivosť rozhodnutia, súd pri určení tarifnej odmeny aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky aj v iných konaniach o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty, napr. uznesenie sp. zn. 9Cbi/3/2009 zo 4. júla 2023, uznesenie sp. zn. 64Cbi/18/2015 z 18. novembra 2015, a rovnako postupovali aj odvolacie súdy (napr. uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2CoKR/39/2013 z 19. februára 2015, uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21CoKR/16/2014 z 24. novembra 2015).

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti napadnutému uzneseniu o výške trov konania podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej uvádza nasledujúce argumenty:

II.1. Nesprávna aplikácia a výklad právnej normy vzhľadom na oceniteľnosť predmetu konania:

10. V tejto časti sťažovateľ uvádza, že okresný súd zasiahol do jeho označených základných práv, keď v rozpore s platným a účinným právom aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) namiesto § 10 ods. 2 vyhlášky. Určenie hodnoty veci alebo práva v peniazoch pre účely výpočtu náhrady trov konania je otázkou skutkovou, pri ktorej by mal súd vychádzať zo všetkého, čo v konaní vyšlo najavo, teda aj

z obsahu spisu. Výrokom rozhodnutia vo vylučovacom konaní sa priamo nerieši vlastnícke právo k veci, avšak touto otázkou sa súd zaoberá spravidla v odôvodnení rozhodnutia ako s predbežnou otázkou. Skutočným predmetom konania o vylúčenie majetku z oddelenej podstaty zabezpečeného veriteľa je získanie konkrétnej oceneľnej hodnoty pre jednu alebo druhú sporovú stranu určovacou žalobou, ktorá nemá preventívny charakter, ale charakter skrytej žaloby o plnenie. Predmetom konania je definitívne určenie práva a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej majetkovej hodnoty určenej žalovaným v súpise majetku oddelenej podstaty zabezpečeného veriteľa, pričom za cenu práva sa považuje hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vylúčenie zo súpisu je predmetom súdneho sporu, čo odôvodňuje aplikáciu ustanovenia § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 2 vyhlášky. V tejto časti poukazuje na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Obo/7/2019 z 1. októbra 2020 a uznesenie sp. zn. 1Obdo/84/2020 z 24. novembra 2021.

II.2. Nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia o sťažnosti:

11. Okresný súd podľa sťažovateľa neodôvodnil, prečo považoval hodnotu veci za takú, ktorú nebolo možné vyjadriť v peniazoch. Uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019 bolo podľa jeho názoru prekonané neskoršou judikatúrou ústavného súdu, zdôrazňuje, že pre posúdenie hodnoty predmetu sporu nie je rozhodujúca povaha sporu, ale zistenie, čo skutočne tvorí predmet sporu.

II.3. Porušenie princípu právnej istoty:

12. Sťažovateľ poukazuje na rozhodnutia v skutkovo a právne podobnej veci, rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 61Cbi/4/2009 z 10. októbra 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43CoKR/48/2012 zo 4. apríla 2013 a rozsudkom sp. zn. 43CoKR/15/2014 z 18. januára 2023 a tiež odkazuje na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4Obo/173/2007 z 28. mája 2008.

II.4. Arbitrárnosť rozhodnutia:

13. Sťažovateľ namietá, že zmena právneho názoru okresného súdu oproti iným rozhodnutiam v skutkovo a právne rovnakých veciach zostala bez akéhokoľvek vysvetlenia.

II.5. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

14. Sťažovateľ uvádza, že dôsledkom namietaného uznesenia mu boli priznané trovy konania podstatne nižšie, než na aké mal byť žalovaný zaviazaný, čím malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu

je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

16. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

17. K tvrdeniu sťažovateľa, že všeobecné súdy neodôvodnili, prečo považovali hodnotu vecí za takú, ktorú nemožno vyjadriť v peniazoch, je potrebné poukázať na bod 27 uznesenia vyššej súdnej úradníčky, kde aplikáciu ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky odôvodnila práve poukázaním na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 a uvedením jeho podstatných dôvodov. V uznesení sudcu okresného súdu v bode 17 okresný súd podporil túto argumentáciu poukázaním aj na ďalšie relevantné rozhodnutia najvyššieho súdu, najmä sp. zn. 3Obo/262/2007 z 28. októbra 2008, sp. zn. 4Obdo/2/2020 z 30. novembra 2020, ako aj ďalšie rozhodnutia všeobecných súdov. Zároveň sa okresný súd vyjadril aj k argumentácii sťažovateľa, ktorý poukázal na iné rozhodnutia ústavného súdu, ktoré podľa sťažovateľa odôvodňovali aplikáciu ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky, avšak ako okresný súd konštatoval, tieto sa netýkali konkrétne konania o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na viaceré rozhodnutia ústavného súdu, najvyššieho súdu a rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré majú preukazovať dôvodnosť jeho argumentácie, že pri určovaní trov konania v konaní o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty sa má aplikovať ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky, pričom vychádza z charakteru excindačnej žaloby, ktorú považuje za skrytú žalobu o plnenie.

19. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Obo/7/2019 z 1. októbra 2020 a uznesenie sp. zn. 1Obdo/84/2020 z 24. novembra 2021, na ktoré sťažovateľ poukazuje, sa v rámci odôvodnenia rozhodnutia vo veci samej síce zaoberali otázkou vlastníckeho práva k spornej veci ako s prejudiciálnou otázkou, avšak neriešili vyčíslenie trov konania v konaniach o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty. Uvedené rozhodnutia nespochybňujú závery namietaného rozhodnutia okresného súdu.

20. Sťažovateľ tvrdí, že uznesenie sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019 bolo prekonané neskoršou rozhodovacou praxou ústavného súdu, pričom poukazuje na rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 492/2013, sp. zn. IV. ÚS 187/2018, sp. zn. I. ÚS 92/2020 a sp. zn. I. ÚS 111/2020. V označených rozhodnutiach sa ústavný súd zaoberal preskúmaním rozhodnutí všeobecných súdov

(v konaniach o určovacích žalobách) o výške trov konania, oceníteľnosťou hodnoty predmetu sporu s ohľadom na skutočný obsah predmetu konania z hľadiska účinkov meritórneho rozhodnutia súdu. Ani jedno zo sťažovateľom označených rozhodnutí ústavného súdu sa netýkalo situácie rozhodovania o trovách konania v konaní o vylúčení veci z konkurznej podstaty.

21. V súvislosti s vymedzeným predmetom ústavnej sťažnosti považuje ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že vyhláška rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilný proces, oceníteľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky) a kedy tomu tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky). Zásadný význam má otázka, ktoré z dvoch možných ustanovení vyhlášky pre výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta sa má aplikovať v konkrétnej veci.

22. Ústavný súd si je vedomý toho, že rozhodovanie všeobecných súdov v otázke oceníteľnosti predmetu sporu pre účely výpočtu trov právneho zastúpenia je „pestré“ a všeobecné súdy podobné situácie posudzujú rozdielne, zvlášť pokiaľ ide o určovacie žaloby. Za peniazmi oceníteľný predmet konania sú považované predovšetkým spory, v ktorých ide o určenie vlastníckeho práva k veci. Naopak, za peniazmi neoceníteľný predmet konania sa považujú napríklad konania o určenie neplatnosti právneho úkonu, konania o určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok alebo incidenčné konania (III. ÚS 91/2023).

23. V otázke oceníteľnosti predmetu konania na účely určenia tarifnej hodnoty veci je vždy potrebné vychádzať z konkrétnych okolností každej jednotlivkej veci. Napriek tomu, že ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať judikatúru všeobecných súdov, musel sa už viackrát vyjadriť k aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky a k významu najmä v ňom uvedeného slovného spojenia „*ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch*“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní, resp. aký vplyv má na zmenu hmotnoprávneho postavenia účastníkov tohto konania (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020, III. ÚS 91/2023).

24. K charakteru konania o vylúčení veci z konkurznej podstaty ako osobitného konania podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii, jeho odlíšenia od žaloby o určenie vlastníckeho práva, ako aj k potrebe vysporiadania sa s otázkou vlastníckeho práva k vylučovanej veci len ako o predbežnej otázke v rámci rozhodovania o vylučovacej žalobe (za predpokladu, že to má pre rozhodnutie vo veci právny význam) sa už opakovane vyjadroval najvyšší súd napr. v rozsudku sp. zn. 1Obo/7/2017 z 30. januára 2018, v uznesení sp. zn. 2Obo/75/2020 z 28. decembra 2020, v uznesení sp. zn. 2Obo/1/2021 z 28. októbra 2021, v rozsudku sp. zn. 2Obo/5/2022 z 26. apríla 2023. V niektorých starších rozhodnutiach najvyššieho súdu (napr. uznesenie sp. zn. 4Obo/173/2007 z 28. mája 2008, rozsudok sp. zn. 2Obo/123/2008 z 15. októbra 2008, rozsudok sp. zn. 4Obo/5/2014 z 19. novembra 2013) je možné stretnúť sa aj s právnym názorom, že ide o žalobu na plnenie.

25. Ústavný súd konštatuje, že účelom vylučovacej žaloby je dosiahnuť vylúčenie určitého majetku zo súpisu konkurznej podstaty a predísť jeho speňaženiu. V takomto konaní sa zisťuje, či je daný dôvod na vylúčenie majetku zo súpisu a rozhodnutím súdu sa na účely konkurzu vymedzuje príslušnosť majetku ku konkurznej podstate, resp. sporná vec sa vylučuje zo súpisu. Všeobecný súd vo vylučovacom konaní rieši výhradne otázku, či vec bola zaradená do súpisu oprávnene alebo nie. O práve založenom predpismi hmotného práva (teda o tom, kto je vlastníkom veci, ktorá bola

správcom zaradená do súpisu podstaty) sa súd vyjadruje len ako o prejudiciálnej otázke v odôvodnení svojho rozhodnutia, ak to je podstatné z hľadiska rozhodnutia o vylúčení spornej veci z konkurznej podstaty. Žaloba o vylúčenie veci z konkurznej podstaty je tak svojou povahou procesnou žalobou a spravuje sa procesnými predpismi. Prípadné vyhoviecie žalobe nemá pre žalobcu žiadne hmotnoprávne účinky (nenadobúda vlastnícke právo k vylučovaným veciam originálnym a ani iným spôsobom). S ohľadom na túto skutočnosť potom cena veci, o vylúčenie ktorej ide, nemá v takom konaní určujúci význam.

26. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že najvyšší súd sa tarifnou odmenou v konaní o vylúčenie veci z konkurznej podstaty vyjadril už v uznesení sp. zn. 3Obo/262/2007 z 28. októbra 2008, kde konštatoval, že konanie o vylučovacej žalobe treba z hľadiska určenia tarifnej odmeny za úkon právnej služby považovať za také konanie, ktorého hodnotu nemožno vyjadriť v peniazoch, preto úspešnému účastníkovi patrí náhrada trov konania ako v určovacom spore s neoceniteľnou hodnotou veci. Predmetom tohto konania nie je peňažné plnenie, ale uloženie konkrétnej povinnosti. Podobný názor vyslovil najvyšší súd aj v neskorších rozhodnutiach, napr. vo veci sp. zn. 1Obdo/14/2012 z 15. mája 2013 a sp. zn. 5Obo/75/2009 z 29. apríla 2010, v ktorých zdôraznil, že vylúčenie veci z konkurznej podstaty je osobitným konaním v zmysle ustanovení zákona o konkurze a reštrukturalizácii, v ktorom súd nerozhoduje o tom, kto je vlastníkom veci, ktorá bola správcom zaradená do súpisu podstaty, ale rieši výhradne otázku, či vec bola zaradená do súpisu oprávnene alebo nie. Ide teda o spor, ktorého predmet nie je ocenený peniazmi.

27. Ústavný súd už priamo k určovaniu trov konania v takýchto veciach uviedol (I. ÚS 72/2019), že v právnej veci vylúčenia veci zo súpisu konkurznej podstaty proti správcovi ide o osobitný druh konania v zmysle § 78 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, v ktorom súd nerozhoduje o vlastníctve veci, ktorá bola do súpisu konkurznej podstaty zapísaná, ale o tom, či vec bola správcom do súpisu konkurznej podstaty zapísaná ne/oprávnene, resp. či žalobcovi svedčí alebo nesvedčí také právo k veci, ktoré vylučuje, aby predmetná vec bola do súpisu konkurznej podstaty zapísaná a následne na základe zápisu do súpisu konkurznej podstaty za podmienok stanovených zákonom o konkurze a reštrukturalizácii speňažená [určenie ne/existencie takéhoto práva žalobcu nie je identifikovateľné z výroku rozhodnutia (rozsudku), ale z jeho odôvodnenia, pozn.], čo predstavuje peniazmi neoceniteľnú skutočnosť, a preto základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

28. Vychádzajúc z uvedených skutočností, podľa názoru ústavného súdu nemožno dospieť k záveru, že by uznesenie okresného súdu nezodpovedalo požiadavkám ústavnosti z hľadiska namietaného porušenia sťažovateľom označených základných práv. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je evidentné, ako okresný súd dospel k výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, namietané uznesenie nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne a jeho závery zodpovedajú aktuálnej judikatúre najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu. Preto možno uzavrieť, že vo vzťahu k metodike výpočtu trov konania okresný súd zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky a takýto postup je ústavne udržateľný. Ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

29. Ústavný súd teda pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu